

Seznam příloh

Příloha č. 1 - ETHOS - Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení

Příloha č. 2 – Informovaný souhlas

Příloha č. 3 - Seznam otázek na rozhovor

Příloha č. 4 - Ukázky z přepisu jednotlivých rozhovorů

Příloha č. 5 - Seznam kódů a kategorií

Příloha č. 1

ETHOS - Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení¹

Konceptní kategorie	Operační kategorie		Životní situace		Národní subkategorie		
Bez střechy	1	Osoby přežívající venku	1.1	Veřejné prostory nebo venku (na ulici)	1.1.1	Osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kanály, jeskyně, odstavené vagony, stany, garáže, prádelny, sklepy a půdy domů, vraky aut)	
	2	Osoby v noclehárně	2.1	Noclehárna	2.1.1	Osoby v nízkoprahové noclehárně	
Bez bytu	3	Osoby v ubytovnách pro bezdomovce	3.1	Azylový dům pro bezdomovce	3.1.1	Muži v azylovém domě	
					3.1.2	Ženy v azylovém domě	
					3.1.3	Matky s dětmi v azylovém domě	
					3.1.4	Otcové s dětmi v azylovém domě	
					3.1.5	Úplné rodiny v azylovém domě	
					3.1.6	Osoby v domě na půl cesty	
			3.2	Přechodná ubytovna	3.2.1	Osoby ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	
			3.3	Přechodné podporované ubytování	3.2.2	Osoby v přístřeší po vystěhování z bytu	
	4	Osoby v pobytových zařízeních pro ženy	4.1	Pobytové zařízení pro ženy	3.3.1	Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	
					4.1.1	Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese	
				4.1.2	Ženy ohrožené domácím násilím pobývajícím v azylovém domě		
5	Osoby v ubytovnách pro imigranty	5.1	Přechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl)	4.1.1	Žadatelé o azyl v azylových zařízeních		
				5.2	Ubytovny pro migrující pracovníky	5.2.1	Migrující pracovníci – cizinci ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)
6	Osoby před opuštěním instituce	6.1	Věznice a vazební věznic	6.1.1	Osoby před opuštěním věznice		
				6.2	Zdravotnická zařízení	6.2.1	Osoby před opuštěním zdravotnického zařízení
				6.3	Zařízení pro děti	6.3.1	Osoby před opuštěním dětské instituce
				6.3.2	Osoby před opuštěním pěstounské péče		
7	Uživatelé dlouhodobější podpory	7.1	Pobytová péče pro starší bezdomovce	7.1.1	Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidé dlouhodobě ubytovaní v azylovém domě		
				7.2	Podporované bydlení pro bývalé bezdomovce	7.2.1	Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje
Nejisté	8	Osoby žijící v nejistém bydlení	8.1	Přechodné bydlení u příbuzných nebo	8.1.1	Osoby přechodně bydlicí u příbuzných nebo přátel (nemají jinou	

¹ Jedná se o typologii vytvořenou Evropskou federací národních sdružení pracujících s bezdomovci (FEANTSA) (Ministerstvo práce a sociálních věcí a, 2013, s. 59). Komplettní tabulka (Ministerstvo práce a sociálních věcí a, 2013, s. 59-60) obsahuje i dvě kategorie, které z důvodu přehlednosti v této tabulce uvedeny nejsou, a to kategorii Životní situace a Generickou (druhovou) definici.

bydlení			přátel		možnost bydlení)	
				8.1.2	Osoby v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)	
		8.2	Bydlení bez právního nároku	8.2.1	Osoby bydlící v bytě bez právního důvodu	
				8.2.2	Osoby v nezákonně obsazené budově	
		8.3	Nezákonně obsazení pozemku	8.3.1	Osoby na nezákonně obsazeném pozemku (zahrádkářské kolonie, zemnice)	
	9	Osoby ohrožené vystěhováním	9.1	Výpověď z nájemního bytu	9.1.1	Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu
			9.2	Ztráta vlastnictví bytu	9.2.1	Osoby ohrožené vystěhováním z vlastního bytu
	10	Osoby ohrožené domácím násilím	10.1	Policejně zaznamenané domácí násilí	10.1.1	Osoby ohrožené domácím násilím – policejně zaznamenané případy - oběti
Nevyhovující bydlení	11	Osoby žijící v provizorních a neobvyklých stavbách	11.1	Mobilní obydlí	11.1.1	Osoby žijící v mobilním obydlí, např. marigotka, karavan, hausbót (nemají jinou možnost bydlení)
			11.2	Neobvyklá stavba	11.2.1	Osoby žijící v budově, která není určena k bydlení, např. osoby žijící na pracovišti, v zahradních chatkách se souhlasem majitele
			11.3	Provizorní stavba	11.3.1	Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace
	12	Osoby žijící v nevhodném bydlení	12.1	Obydlené neobyvatelné byty	12.1.1	Osoby žijící v nevhodném objektu – obydlí se stalo nezpůsobilým k obývání (dříve mohlo být obyvatelné)
	13	Osoby žijící v přelidněném bytě	13.1	Nejvyšší národní norma definující přelidnění	13.1.1	Osoby žijící v přelidněných bytech

Příloha č. 2
Informovaný souhlas

Byla jste požádána o rozhovor za účelem získání dat pro kvalitativní výzkum k diplomové práci Bc. et Bc. Lenky Grande, jež nese název Sociálně pedagogická pomoc klientkám azylových domů pro ženy. Výzkum probíhá v rámci navazujícího magisterského studia Sociální pedagogiky na Filozofické fakultě Karlovy Univerzity v Praze a jeho cílem je popsat podoby pomoci v konkrétních azylových domech pro ženy.

Účast na projektu spočívá v nahrávaném rozhovoru, který potrvá přibližně 60 minut. Vaše identita zůstane v plné anonymitě, nebude ztotožněn ani azylový dům. Získaná data budou vedena pod kódem, a to jak během zpracování (přepisu rozhovoru a jeho následné analýzy), tak i v diplomové práci. Budete-li mít zájem, můžete po přepsání rozhovoru jeho text autorizovat. Audiozáznam bude po přepsání vymazán.

Vaše spolupráce na projektu je dobrovolná. Na kteroukoliv otázku můžete odmítnout odpovědět a kdykoliv v průběhu rozhovoru můžete interview ukončit.

Svým podpisem souhlasíte se svou účastí v tomto projektu.

Datum:

Jméno:

Podpis:

Mám / nemám zájem přepsaný text rozhovoru autorizovat.

Příloha č. 3
Seznam otázek na rozhovor

Dílčí výzkumná otázka 1 – Jaké možnosti podpory mohou pracovnice klientkám nabídnout?

- Mohla byste mi říci něco o tom, kdo jsou ženy, které do Vašeho domu přicházejí?
- S jakými problémy se potýkají?
- Co jsou podle Vás klíčové otázky v úspěšném řešení jejich situace?
- Co nabízí Váš azylový dům klientkám, které sem přicházejí?
- Spolupracujete s jinými organizacemi? Pokud ano, s kterými? Jak spolupráce probíhá?

Dílčí výzkumná otázka 2 – Jak konkrétně se pomoc realizuje?

- Kdo konkrétně s klientkami v azylovém domě pracuje?
- Součástí řešení situace je povinné pravidelné setkávání se sociálním pracovníkem. Jak probíhá první kontakt s klientkou?
- Jak časté a jak dlouhé schůzky s klientkami jsou a jak probíhají?
- Kdo určuje, co se bude na schůzkách řešit?
- Co je cílem setkávání? Kdo jej určuje?
- Jak se hodnotí výsledek spolupráce? Kdo jej hodnotí a jakým způsobem?
- Jaké metody se zde v rámci sociální práce využívají?
- Co když klientka svou situaci řešit nechce?
- Řešíte zde problém opakovaného návratu do sociálních služeb? Pokud ano, jaké části klientek se toto téma týká a pracuje se s nimi jiným způsobem?
- Jak probíhá ukončení spolupráce s odcházející klientkou?

Dílčí výzkumná otázka 3 – Jak přistupují k práci s klientkami jednotliví pracovníci?

- Co pro vás znamená v rámci Vaší práce pomoc?
- Jak vnímáte vztah mezi pracovníkem a klientem?
- Kterými hodnotami se ve své práci řídíte?
- Vycházíte ve své práci z konkrétních teorií? Pokud ano, jak konkrétně se

teorie promítají do Vaší činnosti?

- Jakými interními předpisy se řídí Vaše zařízení?
- Musela jste někdy volit mezi Vašimi osobními hodnotami a hodnotami zařízení, v němž pracujete?
- Je něco, co byste chtěla dodat?

- Kolik je Vám let?
- Jaké máte vzdělání?
- Jak dlouho pracujete v azylovém domě?

Příloha č. 4
Ukázky z přepisu jednotlivých rozhovorů

- *Na začátku bych Vás chtěla požádat, jestli mi můžete říci něco o Vašich klientkách, o ženách, které sem přicházejí.*

Případová studie 1 (Azylový dům A)

„Jasně. Takže náš azylový dům je pro dospělé ženy, takže mohou si žádat pouze ženy, kterým bylo osmnáct let. Nehraje u nich roli, jestli jsou plně svéprávné nebo nikoliv, měli jsme tu zájemkyně a klientky, které měly třeba opatrovníka, takže omezenou svéprávnost a komunikovali jsme i s tím opatrovníkem, ať už byl veřejný a nebo to byl třeba člen rodiny nebo někdo takový, s tím, že všechny ženy mají společnou věc to, že nemají kde trvale bydlet. Takže buď u rodiny to nejde, nebo nemají dostatek finančních prostředků, aby si zajistily nějaké ubytování. Nebo se teď dostaly do nějaké akutní krize, že se musely vystěhovat z bytu nebo že měly násilného partnera a nebo prostě nějakým způsobem ty okolnosti se u nich pořád cyklí a nedokáží se z toho dostat dál, takže pořád nějakým způsobem nejsou schopny fungovat úplně tak nějak, aby měly vlastní bydlení a aby si ty problémy, se kterými se běžný člověk dokáže nějakým způsobem vypořádat, tak ony to nezvládají, protože nějaká kompetence, něco jim tam chybí.

Takže ta skupina se hodně těžko definuje, protože opravdu kdokoliv se do té situace může dostat, tudíž setkávám se tady s dívkami, které vyšly z dětského domova, setkávám se tady se seniory, setkávám se tady s oběťmi domácího násilí, pak s nějakými bývalými závislými osobami na nějakých návykových látkách, všechno možné. Opravdu jako kdokoliv, koho potkáte třeba i na ulici, tak může se do té situace dostat.

S tím, že náš azylový dům je maximálně na tři měsíce, poskytujeme to ubytování. Jsme sociální služba, takže to znamená to, že ta klientka má povinnost docházet na předem domluvené konzultace se mnou, kde řešíme tu její věc. Na začátku se sestaví individuální plán, kde ona si řekne, co všechno v té její situaci chce řešit. Co potřebuje řešit, aby se nějakým způsobem posunula dál. Takže třeba

obnovit kontakt s rodinou, obnovit kontakt s dětmi, které třeba nemá v péči, protože tady opravdu mohou být pouze dospělé ženy bez dětí v přímé péči, hledání zaměstnání, řešení zdravotního stavu, hlavně řešení ubytování, dluhy jsou častý problém. Takže opravdu ona si řekne, na čem tady chce pracovat, aby nějakým způsobem ta služba měla smysl, aby se nějakým způsobem posunula dál. Na těch konzultacích to spolu řešíme. Já jí pomáhám, doprovázím, poskytuju třeba materiály, když není schopná si to třeba sama obstarat, sděluju jí informace, jak něco probíhá, jak funguje, ale ta samotná práce, to zařízení, když vím, že ta klientka je toho schopná, tak už si to dělá ona sama. Neřeším to tady za ně.“

Případová studie 2 (Azylový dům B)

„Tak naše klientky jsou ženy bez domova, protože jsme azylovej dům, takže ženy bez domova. Přicházejí sem ženy starší osmnácti let, horní věková hranice není omezena. Takže tady máme jak ženy mladší, tak ale i starší v důchodovém věku. Naše klientky jsou klientky buďto v důchodovém věku, takže pobírají dávky, nebo důchody starobní, někdy i invalidní, tam pak na věku jako nezáleží, tam spíš na nějakém tom handicapu. Máme tu klientky, které chodí do zaměstnání, a nebo který jsou na dávkách hmotný nouze. Takže ta škála jejich finančních možností je poměrně široká, ale ty finance jsou nízký, takže proto jsou na azylovym domě, protože nemají na úhradu jinýho ubytování. Jsou to klientky zdravý, nebo právě s nějakým handicapem, ať už fyzickým tak i psychickým. Taky máme tady klientky se závislostma na alkoholu, na lécích a návykovejch látkách a nějakějch jako tvrdějch i měkkejch drogách bych řekla. Co bych vám ještě tak řekla o ženách, který jsou naší cílovou skupinou. Můžou to bejt ženy s dětma i bez dětí, ale ty děti tady nemůžou bejt, my jsme právě jenom pro dospělý. Takže to jsou většinou ženy, který maj děti třeba v dětských domovech, v Klokáncích, mají je v péči třeba rodiče nebo tak podobně. Tak to je asi tak všechno, co bych řekla.“

Případová studie 3 (Azylový dům B)

„Tak, nevím jak kolegyně, ale já teda pro upřesnění jsem tady půl roku. Za tu dobu jsem teda měla XX klientek jenom nebo mám. Vesměs jsou to ženy všech věkovejch kategorií, poslední dobou teda spíš seniorky. Většinou přicházejí ty

starší dámy v dost zuboženým stavu nebo částečně už bych řekla dementní. A klientky, který jsou mladší, tak ty většinou už jsou takový ty putovní, že jdou od jednoho azylového domu k druhému a tím vlastně takhle řešej tu bytovou situaci. Stále budu mluvit jenom o těch XX, protože zbytek vám nemůžu posoudit.

Takže moje klientky maj... vlastně ani jedna z těch klientek nemá práci na smlovu na plnej úvazek. Snažej se v podobě různých brigád, jednodenních výplat a podobně. Ani jedna z těch klientek nemá rodinu nebo nějaký rodinný zázemí. Jsou to ženy, který buď už nemaj příbuzný, a nebo jsou to ženy, který nechtěj se s tou rodinou stýkat. Žádná možnost sociálního kontaktu, která by pomohla je vrátit zpátky. Jinak ty ženy vlastně když přijdou ke mně, tak na půlku jsou, řekla bych ty starší takový, že ty čekaj, když to řeknu hloupě, mouchy snězte si mě, už si se mnou dělejte, co chcete, jen mě prostě tady nechte, ty mladší ženy, ty se teda snažej, ale opravdu je to někdy obtížný. V dnešní době nemaj následnou službu, nemaj se kam posouvat. Když vlastně choděj furt po těch azylovejch domech, což je většinou po půl roce, po roce se musej stěhovat, ono to taky na tu psychiku nepřidá. Takže devadesát devět celých devět procent žen je nějak psychiatricky léčeno, ať už jenom nějakými antidepresivy nebo nějakým způsobem mají za sebou psychiatrickou léčbu.“

Případová studie 4 (Azylový dům C)

„Takže cílová skupina klientek, s kterými pracuji jsou ženy bez domova. Většinou jsou to ženy, které buď pobývaly na ulici s tím, že je teda zachytili vlastně terénní pracovníci, kteří je potom doprovodili sem k nám, nebo jsou to klientky, co vlastně kroužej po azylových domech, který jsou dostupný. A nebo jsou to klientky, které se dostaly nějakým způsobem do takový situace, že poprvé zjistily, že jsou bez domova a že nemají kde být, že rodina nefunguje, nemaj u koho bydlet, takže požádaly o službu v našem azylovém domě. Takže všechno jsou klientky, kdy cílová skupina je teda ženy bez domova.“

Případová studie 5 (Azylový dům C)

„Ano, ano... Klientky jsou velmi různorodé. Jsou to ženy ve věku osmnáct až nejstarší tady teď máme sedmdesát dva let s velmi různorodými příběhy

životními od týrání v dětství přes domácí násilí, finanční velmi závažná situace, jsou velmi zadlužené některé. Některé klientky vlastně celý život si prožily úplně „normální“ v podstatě a na konci života, když jim třeba zemřel partner, na kterém byly finančně závislé, tak se nějakým způsobem zadlužily a nebyly schopny samy si s tou situací poradit. Jsou tady klientky, kde se ty problémy generačně přenášejí, že děti jsou taky někde na ubytovnách, mají podobné i zdravotní problémy, závislosti a tak dále. Jsou to takový jako velmi různorodý příběhy od velmi jako vzdělaných žen, inteligentních, které prostě měly v životě smůlu, a pak jsou prostě ženy, které opravdu nikdy neuměly dobře hospodařit a spadly do dluhů. Takže tak, no.“

Příloha č. 5
Seznam kódů a kategorií

KATEGORIE	KÓDY
Problémy klientek	absence trvalého bydlení
	nedostatek finančních prostředků
	absence stálého zaměstnání
	nefunkční rodinné zázemí
	kontakt s rodinou, s dětmi
	závislosti
	dluhy
	exekuce
	domácí násilí
	ztráta dokladů
	akutní krize
	fyzický stav
	psychický stav
	absence určité kompetence
cyklení problémů	
Nabídka azylového domu	ubytování na dobu určitou
	podmínky pro přípravu stravy
	bezpečné prostředí
	sociální poradenství (komplexní řešení situace)
	přístup na internet, k telefonu
	zprostředkování kontaktu s jinými službami
	potravinová pomoc
	ošacení
	společenský kontakt v rámci zařízení
	motivační skupiny
	volnočasové aktivity
	projekt Nejdřív střecha
Spolupracující organizace	azylové domy
	denní centra
	noclehárny
	sociální kurátoři
	neziskové organizace
	nemocnice
	dětské domovy
	Klokánky
	domovy pro seniory
	úřady práce
	Česká správa sociálního zabezpečení
Pracovníci azylového domu	sociální pracovníci

	pracovníci v sociálních službách
	psycholog
	terapeuti
	zdravotní sestry
Popis pomoci	nástup - práva, povinnosti
	sestavení individuálního plánu na základě zakázky klientky
	povinné pravidelné konzultace s klíčovým sociálním pracovníkem
	individuální přístup
	psychická podpora
	vyslechnutí, povzbuzení
	doprovázení
	směrování klientky
	poskytování materiálů a informací
	nakontaktování na další organizace
	respekt k rozhodnutí klienta
Metody práce	rozhovor
	motivace
	nácvik chování
	doprovod
	úkolový přístup
	krizová intervence
	skupinové aktivity
Hodnocení spolupráce	průběžné hodnocení stanovených cílů
	společné hodnocení pracovnice a klientky
	ocenění sebemenších pokroků
	závěrečné hodnocení na poslední konzultaci
Vracející se klientky	nemožnost řešení situace
	nezájem o řešení situace
	srážky z příjmů
	návyk na sociální službu
	strukturální problém - absence následného bydlení
Chápání pomoci u jednotlivých pracovníků	možnost dopřát to základní
	důvěra
	doprovázení
	podpora
	spolupráce
	naslouchání
	být tu pro klientku
	partnerský přístup
	dostatek schopností a zdrojů pro posun klientky
	stabilizace v případě psychické krize
	pracovní náplň
	něco v životě hodně potřebného

Charakteristiky vztahu s klientkou	bezpečné prostředí
	partnerský přístup
	klientský přístup
	respekt
	tolerance
	důvěra
	profesionalita
	vcítění
	doprovázení
	otevření možností
	hranice
	jednání na rovinu
	osobní zaangažovanost
	kontaktnost
	neukazování moci
podobu ovlivňuje pracovník i klientka	
Uznávané hodnoty	uznání hodnoty člověka
	respekt k jedinečnosti každé osobnosti
	víra
	láska
	naděje
	čestnost
	pracovitost
	svědomitost
	křesťanské hodnoty
	pomoc
	akceptace
	psychohygiena
	osobní hranice
	Etický kodex
	odborné znalosti
psychická pohoda sociálního pracovníka	
Základ profese	zkušenosti
	teoretický základ ze školy v pozadí
	další vzdělávání
	intuice
	eklekticismus